پیش‌گفتاری بر
موسیقی چندصدایی ایران

نوشته‌ی
رضا والی

کارگاه موسیقی
تهران ۱۴۰۳

فهرست

پیش‌گفتار ۷
۱. پیش‌درآمد ۹
۲. دو تفکر ۱۱
۳. چندصدایی در موسیقی ایران ۱۷
۴. عناصر بنیادین ۲۳
۵. حرکت مایل، واخوان‌ها ۲۷
۶. حرکت موازی ۴۳
۷. جواب آواز (تقلید) ۵۳
۸. تقارن ۶۳
۹. گردش شاهدها ۶۵
۱۰. تجزیه و تحلیل ۶۹
کتاب‌نامه ۷۹

برای دریافت نمونه‌های صوتی QR code را اسکن کنید.

پیش‌گفتار

چندصدایی نوع عمودی قرن هجدهم و نوزدهم اروپا توسط موسیقدانان اروپایی و موسیقدانان اروپایی- محور در اوایل قرن بیستم وارد ایران شد. این چندصدایی اساساً تطابقی با سیستم موسیقی ایران، یعنی سیستم دستگاه- مقام، ندارد. عدم تجانس این دو سیستم باعث مشکلات و سردرگمی‌های فراوانی در موسیقی معاصر ایران شده است که متأسفانه تا به امروز ادامه دارند.

برخی از موسیقیدانان اروپایی- محور این نظریه را مطرح کردند که موسیقی ایران تک‌صدایی است و به این خاطر پیشرفت نکرده است و برای اینکه پیشرفت کند باید چندصدایی شود. البته منظور این موسیقیدانان از چندصدایی، چندصدایی نوع عمودی قرن هجدهم و نوزدهم اروپا بود.

همان‌طور که در این کتاب توضیح داده خواهد شد، اساساً مقوله‌ای به نام «تک‌صدا» در طبیعت وجود ندارد و تمام صداهای طبیعت «چندصدا» هستند. چندصدایی در ذات بشر است و طیف چندصدایی به‌اندازه‌ی قطر کره‌ی زمین است. چندصدایی در ایران بخشی از این طیف عظیم چندصدایی در جهان است. همچنین، موسیقی پیشرفت و پسرفت نمی‌کند بلکه تغییر می‌کند و این تغییر قابل‌پیشبینی نیست.

در این کتاب سعی شده است، حرکت‌های چندصدایی از درون خود سیستم دستگاه- مقام استخراج شده و استفاده شوند. آگاهی به سیستم دستگاه- مقام و به‌خصوص ردیف موسیقی سنتی ایران پیش‌شرط خواندن این کتاب است. همان‌طور که از عنوان کتاب برمی‌آید، این کتاب درواقع مقدمه‌ای است بر مقوله‌ی چندصدایی در موسیقی ایران و بدین‌خاطر مسلماً دارای کاستی‌هایی است که امید است در آینده رفع شوند.

در اینجا باید تأکید شود که هدف این کتاب تکامل یا پیشرفت موسیقی سنتی ایران نیست و نباید اشتباهات موسیقدانان اوایل قرن بیستم ایران دوباره به‌نوعی دیگر تکرار شوند.

مخاطبان این کتاب آهنگسازان و موسیقدانان معاصر ایران هستند و نظریاتی که در این کتاب ارائه شده‌اند باید در چارچوب موسیقی معاصر ایران بررسی شوند.

در اینجا از آقای کاوه میرحسینی، که کار عظیم ویرایش و نت‌نگاری این کتاب را به‌عهده گرفتند، و همچنین آقای آراز روحانی به‌خاطر بازنویسی تعدادی از نت‌های گفتار دهم این کتاب، از صمیم قلب تشکر می‌کنم. همچنین از آقای سیدمحمد موسوی، مدیر مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنری ماهور، و تمام همکاران آن مؤسسه، که زحمت چاپ این کتاب را به عهده گرفتند، از صمیم قلب سپاسگزارم.

رضا والی